

מסורת הש"ס

לאסווי חלבו. לאסור. ולאסור. שוטחו בחן דמיזי לא אמרינן משוס דא"כ איבעי לן למימר דזוקין שבעין ועוד סיפא" קמני לקמן השוחטין בחון פטור. וכללא דרישא לא לאכטריך לאימיו חלבו דשרי דהשתא ולן כגופן דמי דעובר ירך אמו הוא שרי כל שכן חלבו דמיא צעלמא הוא: הא צעלי מומין מיפקי. ארתס שנתעברו קודם פדיון ונולדו לאחר פדיון וכגון שתפסן לשוס זבח דלמימא קדושהיהו למיתפס פדיון וכשהוא מתפסין לשם זבח אין מתפסין לכל זבח שירצה הא לשם אמו זבח מתפסין. והכי משכח לה פירושא הוא כלומר הכי משכח תירוץ דלמילתא דמשמע צעלי מומין נפדין ולשם זבח אחר לא יתפסין אלא הכי עבד דמתפסין לשם אמו הזבח ונפדין צמומן כשיפול בהן מום: יומא אשוי סיפא" דבן הונא. דלמר לעיל [טו:] כונסן לפרסא וזב ממיס: ואידי דמי רישא נפדין ממיס. חידוש הוא דלפילו ממיס נפדיס: והשוטן בחון פטור. סיפא" דברייתא לעיל [טו:] אקדשים שקדם הקדש את מומן קאי ואפילו הכי פטור דאין חייבין על שחיטת חון אלא על המתקבל פתחא דמתן צדמים פתחא פתח קצועין זין עוברין שהקדישין בחון פטור ומפיס טעמא מהאי קרא"א ואל פתח אהל מועד לא הביאו הא כל שאינו ראוי לגא אל פתח אהל מועד אין חייבין עליו: רב הונא מטיני חייב. כדקמי מנני' [יד:] ומוקי לן דזוקין שבעין. דמתקבל צדמים הוא: ואלוצא דרבי עקיבא דאמר. בשחיטת קדשים צפ' המוצח מקדש (דף פד.) אס עלו לא ירדו. דוקין טייל"א כגון (ישעיה מ) גוטה כדוק שמים. ולהכי לא ירדו דאין מומן ניכר כל כך הכי מן צדמים צפ' המוצח מקדש צעלי ומומין כלומר ר' עקיבא מלשך רבאוי מומין כלומר גמ' [שס פה:] לא הכשיר רבי עקיבא אלא דזוקין שבעין הואיל וכשייך צעופות והוא שקדם הקדישן את מומן. ל"א השוחטין פדיון חייב אביב קרי לעפעפיים דוק" על העין כרקיע דהכי אמרינן צפסרי אגודות העין דומה לעולם קטן העפעפיים כנגד הרקיע והמתמון כנגד הארץ והלשן שמקרי את העין כנגד יס אוקיינוס סבוצב את העולם והשחור שבו שהוא עגול דומה לגלגל חמה: קדושה דחיי. שכבר נפדו: ויאלו צמומן. ימנינו ועד שיומו ויאלו נצעלים ככבור ומעשר שאין נפדין אלא נאלכין צמומן. אלמא שאין דלל מני קרבי כדלמר צמ' תמורה (דף טז:) ע"ש אן ככור שר וגו' הן קריבין ואין מורתן קריבין נאלכין צמומן נצעלים הכי נמי לעבד הכי: והא צממה לא אלימא מיתפס פדיונה. הילכך מתה: מנין לתמורה

תורה אור השלם

1. אך את זה לא תאכלו ממנו... הפרשה את חמולו כי מעלה גרה הוא ופרשה אינו מפרים קטא הוא לקב. ויקרא יא ד

הגהות הב"ח

(א) גמי' מפרין ללן זבח טייל"א: (ב) שם והתאכלי עמו: (ג) שם זה שם אמו עליו וזה שם אמו עליו זה שם אמו עליו ממות ככור: (ד) שם ממנו הגרה טמא הוא לכם הא: (ה) ש"י ד"ה והשוחטין וכו' לעיל היא ואקדשים: (ו) ד"ה ואלוצא וכו' בדרוקין וכו' דוק שהן על העין:

רבינו גרשום

לאיתי חלבו. דאסור באכילה כדאמרינן תובח ואכלת וכו' ולא יכול למימר לאיתורי וכו' בחון דחייב משום דינא דשוטחן בחון נמי פטור הוא אין מתקבל דמן בפנים משום קדא אתי מכח קדושה דחיה דכבר נפדו האמתות: אה בעלי מומין מיפקי. אלמא דבני פדיון ניהו ולשם אמו חובב מתפסין משמע נמי דבני פדיון ניהו ואפילו ממימין ותיובתא דרב הונא בתריה דאמר מתיב אה בני יהי יחולקן לבוא בשום ענין דמי פדיון: אידי דהנה רישא תני סיפא ולא דוקא סיפא (לגרוהי): והאי השוחטין בחון פטור אית ביה מיתהא ולא אברייתא קא מהדר ולא אמנתיהא דבחה ברייתא לא איירי בה משוחטין בחון ואי אמנתיהא אהא דאבל אם קדם הקדישן את מומן קאי השוחטין פדיון חייב אביב למימר הילכך (איכא) [ליבא] למיסק אמאי אלא קא מהדר אבל אמר (לך) [לין] ר' מסתברא דאברייתא קאי אמאי דקאמר כללו דרישא בבלוי כשאי משוחטין בחון פטור: ורב הונא ממיס חייב ומוקים להאי מקום ממיס קבוע להקדישין [נהקדישן את מומן] במום בדרוקין שבעין דאין נראה בבלוי כשאי מומין: ואילבא דרבי עקיבא דאמר במסכת זבחים: אם עלו לא ירדו וכוין דלגבי מובח אם עלו לא ירדו כי שחיטת לחו חיה כתיבה: מכת קדושה תחיה קא אתי כיון דלאחר פדיון נעשו מותרים: אם אמו עלו אמר קרי אותו שבה מכו: מה ככור ומעשר במומן מתאכלין לבעלים. בכבור כי לית בה מום מוכח איתורין דידה על גבי מובח ואינו אוכלן כהן וכי איתידל ביה מומא נאכל כולו כלה. במתח שחיטת דלית ביה מומא מסיק ליה לירושלמי ואביל ליה ישראל גופיה ומקריב איתוריה למבח: וכו' איתלוי ביה מומא נאכל כולו ליה ישראל והאי לבעלים קדמה הא כל לא בעליה קאמר אלא כל זה הוא כדאיתיהו ליה לבעלים דידה והאי לבעלים דיריה: ממעלי הגרה טמא. כלומר שי בהיה שיש לה סימני טהרה והיא אסורה היינו תמורת בעלי מומין לאחר פדיון: ולמחר הובא דבר ואיקרי חלבו כי קמ"ל קרא דאיכא לאו דכתיב את זה לא תאכלו. לישנא אחרינא. ומאחר הילכתא איכא קרא למה ליה למיקם עליה בעשה דכתיב אותה ואלו יש לך אחרת שהיא מפורסת פרסה דאית בה לאו אי אקריב והיינו חמש חטאות ולא אוכל בעשה עשה. והכי מסתברא לישנא בתרא דהכי נמי גרסינן בתמורה בפרק אלו קדשים וכי אצטרך קרא דאי מקריב ליה קאי עליה בעשה. ואביעתי אימא חמש חטאות לא לאקושי דבר הבא ממעלי הגרה דהיינו תמורת בעלי מומין דרבי הבא ממפריסי פרסה דהיינו חמש חטאות דנפקי מהמה מה להלן בחמש חטאות מתות אף תמורת בעלי מומין נפדו נמי והיינו כרב נחמן: המקבל צאן ברזל מן העובר כוכבים. כלומר דמקבל מיניה בהמה לשכר עליו שיעבוד קשה ככור. כגון שקיבל ישראל עליו אם יפתחו חמה או תמות שישלם לעובר כוכבים כמה שפירשו אוחה בעשרי

הלוקח עובר פרתו פרק שני בבורות

ותמורה שאחר פדיונו בתה. ואס תאמר מאי שנה מולדות דאיבער ואמילד לאחר פדיון דחשיבין לעיל ולד זכי ואיל ייש לומר דולדות אין צפן קדושה אלא מכח אמן וכיון שנפדיה פקעה קדושתו לגמרי כזכי וכאלו וכו' דאיכא חיסור גיזה ועבודה אין כח לחיסור מועט (א) כוח שיחול על ידו קדושה על הולדות אבל תמורת קדושה (ב) (צהיהא) וכיון דגלי קרא שחלה על צעלת מוס קבוע חלה ה"ה לאחר פדיון אלא דלא קרבה אצל תמורה ולפני פדיון קרבה ועדיפא מולדות ולפני פדיון דאיכא מ"ד לעיל לרעייה וכן מוכח לשון הקוגטרס דבסמוך גבי מנין לתמורת פסולי המוקדשין שמתה ופי' רש"י כגון לאחר פדיונו דלא מצי למיקרב והא דלאכטריך קרא דממעלי הגרה צמון ללאו אהא דמסבא דיענו דלא קרבה כדלמר רב נחמן הכא וכו' אמר צמון גבי חמש חטאות ועוד יש לפרש דקרא וצבא צריכי דאי לאו קרא הוה אמינא לא קדשה כלל כזכי ואיל כולדות דאיבער ואילוד לאחר פדיון ולי לאו צבא הוה אמינא (א) ריעה וטמא הוא דקרא (ב) הוי ימנינו עד שיהא טמא ואלו צו מוס כזכי הקוגטרס צמון ואלו דפריז רב עמרם ומיתכיל צמומה לבעלים אסבא דרב נחמן פריך: ור' אבהו דרשין צפ"ק (לעיל דף

לעו רש"י

טייל"א (טייל"א). קרום על העין שמצמצם את הראייה.

מוקב רש"י

דאמר אם עליו לא ירדו. הלך האול ונפסם לא ירדו. מימין עליון מן (חזקוני ק). הרי זה בכבור ומעשר. לל קדושת ככור ומעשר. שלא ימכר חלוטיו לאחר שנתן סכנו מוס ונפלו (ומתוה בא). כל שבחטאת מתה באשם רועה. עד שיטום ומכר ויפלו דמיו לקין המוצח. עולה בעל לשם ועורה לנטים. זה מדרש דרש יסודע הסכן שקבלם ובתמורה. וכן נמן שיהא מס אפי' יאלו נאלכין למכר. לפיכך ריעה וטמא מעמא אין יכול להשתות מאשם לעולה (ב"ק ק"ז).

שיטה מקובצת

א) רב הונא מתיי' חייב. פירש"י ד"ל דהיינו סיפא דברייתא לעיל דקדם הקדישן למומן ולהכי לא קאמר כללו של דבר לאיתורי שחטן ביה דחייב ועוד דמיה לא קאמר ליה דלא בעי לאוקמא כר"ע בדרוקין שבעין וכן נראה לר"י דהיינו סיפא דמנני' דקדם הקדישן למומן כי אין לומר דהיינו פטור היא דהשוחטין בחון פטור הוא דכבר פירשה התלמוד השנה דסיפא דקדם הקדישן את מומן ועוד דבסמוך נמי מפ' הברייתא בין לפני פדיון בין לאחר פדיון עושין תמורה אמר רבי ר"י ע"כ תוס' חגיגות: (א) מה בין זו לתמורת ככור ומעשר דתני רבי. קשה לה"ר אלמא דאמאי לא פריך הכי לעיל גבי הא דקאמר רב הונא דולד לאחר פדיון מתה מתיי' טעמא דלא אלימא למתסא פדיון ולפריז מולד מעשר ודל ולן עד סוף העולם כיצא בו ואכל במומן לבעלים והיי' פופרש דלאו קושיא היא דהא לעיל איירי בולד בעלי מומין לאחר פדיון דכיון דחלוק מן האם שהוא תמים והיא בעלת מום אין לו לחיות קדוש כקדושת האם אלא קדושה דחיה אבל מעשר דמי לאמין ואינו חלוק מאמן לל להכי משתריא במומן לבעלים כיון מעשר והא פריך בתמורה של פסולי המוקדשין לתמורת (ככור ומעשר) והאי קרא מסתבר דמירי לאחר פדיון דלפני פדיון מיהא קרבה ותקשה ד"ה אלמא כיון דסבא הוא דמיה מטעמא דלעיל דלא אלימא למתסא פדיונה ואיכ קרא ליל חזקין דשפיר אצטרך קרא וטעמא דר"י דא לא הוה אלא טעמא דר"י דהיי' דמיה כיון שאין אנו יחילין לחקן בענין אחר וקמ"ל קרא שיש עשה ופרך להכניסה לכפא וטעמא דהבא את דקאמר רב נחמן. תוס' חגיגות: (א) וי"ל רבי ר"ל תוס' תמורה ודלד וכוין דחלה עליו תמורה לאחר פדיון חלה עליו קדושה דחיה ומתה אבל ולד שולד לאחר הפדיון הוי חולין מגורין שלא מענין שום קדושה שחלה עליו ועוד נראה לר"י שהתמורה חלה עליה קדושה בכל מהרה יותר מולד דהא ולדות שילאחר פדיון גבי ולד בעלי מומין קמ"ל לעיל דלא קושיא אלא לרעייה ואילו תמורת בעל מום היה נראה לר"י שקריבה לכ"ע: (א) אי נמי תרי קראי כתיבי אלא וכו' ר"ת בתרבה מקומות ואומר ר"ת טעמא משמע שאינה קריבה כמשפט אלא לרעייה אלא או למיתה וכו' דקרוק לזה פי' הקוגטרס דפירש כך ולי' כי שילוב קרא לתמורת אכל שחאה רועה דמשל לא קריבין תמורה לא קריבה והאי דקרא דקאמר תמורתו עד שיהיה טמא כלומר בעל פי' הקוגטרס אי' י"ל דהכי פירושו אלא אצטרך קרא לתמורת אשם דאולא למיתה ודור פריך והא להבא גמירי לה שאולה לרעייה מהו ל"ז דלא משמע שהיה טועה בכך מתחלה דחילין תמורת אשם למיתה דלא הוה טע' אלא בהא דמפיק לה מקרא ופרך הילכתא גמירי לה לכן נראה כפירושא קמא:

לכך נראה כפירושא קמא:

עין משפט גר מצוה

ל א מיי' פ"ד מהלכות תמורה הלכה ו: לא ב מיי' פ"ג שם הלכה ד: לב ג מיי' פ"ד מהל' פסולי המוקדשין הלכה א: לג ד מיי' שם הל' ד: לה ה מיי' פ"ד מהל' בבורות הלכה ד סג עשין ר"ח טו"ש ע"ד סמ"ג ספ"ק ו:

לעו רש"י

טייל"א (טייל"א). קרום על העין שמצמצם את הראייה.

מוקב רש"י

דאמר אם עליו לא ירדו. הלך האול ונפסם לא ירדו. מימין עליון מן (חזקוני ק). הרי זה בכבור ומעשר. לל קדושת ככור ומעשר. שלא ימכר חלוטיו לאחר שנתן סכנו מוס ונפלו (ומתוה בא). כל שבחטאת מתה באשם רועה. עד שיטום ומכר ויפלו דמיו לקין המוצח. עולה בעל לשם ועורה לנטים. זה מדרש דרש יסודע הסכן שקבלם ובתמורה. וכן נמן שיהא מס אפי' יאלו נאלכין למכר. לפיכך ריעה וטמא מעמא אין יכול להשתות מאשם לעולה (ב"ק ק"ז).

שיטה מקובצת

א) רב הונא מתיי' חייב. פירש"י ד"ל דהיינו סיפא דברייתא לעיל דקדם הקדישן למומן ולהכי לא קאמר כללו של דבר לאיתורי שחטן ביה דחייב ועוד דמיה לא קאמר ליה דלא בעי לאוקמא כר"ע בדרוקין שבעין וכן נראה לר"י דהיינו סיפא דמנני' דקדם הקדישן למומן כי אין לומר דהיינו פטור היא דהשוחטין בחון פטור הוא דכבר פירשה התלמוד השנה דסיפא דקדם הקדישן את מומן ועוד דבסמוך נמי מפ' הברייתא בין לפני פדיון בין לאחר פדיון עושין תמורה אמר רבי ר"י ע"כ תוס' חגיגות: (א) מה בין זו לתמורת ככור ומעשר דתני רבי. קשה לה"ר אלמא דאמאי לא פריך הכי לעיל גבי הא דקאמר רב הונא דולד לאחר פדיון מתה מתיי' טעמא דלא אלימא למתסא פדיון ולפריז מולד מעשר ודל ולן עד סוף העולם כיצא בו ואכל במומן לבעלים והיי' פופרש דלאו קושיא היא דהא לעיל איירי בולד בעלי מומין לאחר פדיון דכיון דחלוק מן האם שהוא תמים והיא בעלת מום אין לו לחיות קדוש כקדושת האם אלא קדושה דחיה אבל מעשר דמי לאמין ואינו חלוק מאמן לל להכי משתריא במומן לבעלים כיון מעשר והא פריך בתמורה של פסולי המוקדשין לתמורת (ככור ומעשר) והאי קרא מסתבר דמירי לאחר פדיון דלפני פדיון מיהא קרבה ותקשה ד"ה אלמא כיון דסבא הוא דמיה מטעמא דלעיל דלא אלימא למתסא פדיונה ואיכ קרא ליל חזקין דשפיר אצטרך קרא וטעמא דר"י דא לא הוה אלא טעמא דר"י דהיי' דמיה כיון שאין אנו יחילין לחקן בענין אחר וקמ"ל קרא שיש עשה ופרך להכניסה לכפא וטעמא דהבא את דקאמר רב נחמן. תוס' חגיגות: (א) וי"ל רבי ר"ל תוס' תמורה ודלד וכוין דחלה עליו תמורה לאחר פדיון חלה עליו קדושה דחיה ומתה אבל ולד שולד לאחר הפדיון הוי חולין מגורין שלא מענין שום קדושה שחלה עליו ועוד נראה לר"י שהתמורה חלה עליה קדושה בכל מהרה יותר מולד דהא ולדות שילאחר פדיון גבי ולד בעלי מומין קמ"ל לעיל דלא קושיא אלא לרעייה ואילו תמורת בעל מום היה נראה לר"י שקריבה לכ"ע: (א) אי נמי תרי קראי כתיבי אלא וכו' ר"ת בתרבה מקומות ואומר ר"ת טעמא משמע שאינה קריבה כמשפט אלא לרעייה אלא או למיתה וכו' דקרוק לזה פי' הקוגטרס דפירש כך ולי' כי שילוב קרא לתמורת אכל שחאה רועה דמשל לא קריבין תמורה לא קריבה והאי דקרא דקאמר תמורתו עד שיהיה טמא כלומר בעל פי' הקוגטרס אי' י"ל דהכי פירושו אלא אצטרך קרא לתמורת אשם דאולא למיתה ודור פריך והא להבא גמירי לה שאולה לרעייה מהו ל"ז דלא משמע שהיה טועה בכך מתחלה דחילין תמורת אשם למיתה דלא הוה טע' אלא בהא דמפיק לה מקרא ופרך הילכתא גמירי לה לכן נראה כפירושא קמא:

לכך נראה כפירושא קמא: